

سوالات خط به خط درس اول فلسفه دوازدهم

۱- موضوع دانش فلسفه چیست؟ یکی از مباحث اساسی این دانش چیست؟

کله پاسخ: موضوع فلسفه (اولی)، وجود است و مسائل اساسی وجود را بررسی می‌کند. یکی از مباحث اساسی فلسفه، علم و معرفت است.

۲- مباحث اصلی پیرامون حقیقت وجود، شامل چه مواردی می‌شود؟

کله پاسخ: رابطه هستی با چیستی، جهان ممکنات و مفاهیم امکان و ضرورت و امتناع، علت و معلول و رابطه علیت در جهان.

۳- یکی از مباحث اولیه فلسفه، چه موضوعی است؟ تا چه اندازه کاربرد دارد؟

کله پاسخ: یکی از مباحث اولیه فلسفه، درک دو مفهوم هستی (وجود) و چیستی (ماهیت) است. این دو مفهوم: از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها هستند.

۴- قدم‌های شناخت نسبت وجود و ماهیت را به ترتیب بیان نمایید.

کله پاسخ: قدم اول: همه ما می‌دانیم اشیاء و موجوداتی وجود دارند. (اصل پذیرش واقعیت مستقل) که می‌توانیم به آن‌ها علم پیدا کنیم (اصل امکان شناخت واقعیت) قدم دوم: با طرح سؤال «این / آن چیست؟» در صدد پی بردن به ماهیت آن واقعیتی هستیم که به وجودش پی برده‌ایم. (پی بردن به چیستی) قدم سوم: در می‌یابیم که وجود و ماهیت دو جنبه از یک چیز هستند نه دو جزء از یک چیز - در خارج نیز از هم جدا نیستند. قدم چهارم: در می‌یابیم مفهوم وجود با مفهوم ماهیت مغایرت دارد. (حمل وجود بر ماهیات، نیازمند دلیل است)

۵- نام ویژگی‌های مخصوص هر شیء در منطق و فلسفه چیست و چه ارتباطی با ماهیت دارد؟

کله پاسخ: نام ویژگی‌های مخصوص هر شیء در منطق و فلسفه، ذاتیات یک شیء است و ذاتیات هر شیء، بیان‌کننده ماهیت و ذات آن شیء است

۶- انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند چند جنبه می‌یابد؟ هر کدام بیانگر چه وجهی از موجودات است؟

(نهایی: دی ۹۸، فررداد ۹۹، شهریور ۹۹، دی ۹۹، فررداد ۱۴۰۰)

کله پاسخ: ما دو جنبه از هر چیز می‌یابیم: موجود بودن (بیانگر وجه مشترک موجودات - شباهت) و چیستی داشتن (بیانگر وجه اختصاصی موجودات - تمایز)

۷- بحث وجود و ماهیت و تمایز آن دو در ذهن، در فلسفه فارابی و ابن سینا چه جایگاهی دارد؟

کله پاسخ: فارابی درباره تمایز وجود و ماهیت توجه ویژه‌ای کرد و نکاتی را بیان نمود و ابن سینا راهش را ادامه داد.

۸- منظور از اینکه می‌گوییم وجود و ماهیت دو جنبه از یک چیزند، چیست؟ با مثال توضیح دهید.

کله پاسخ: منظور از اینکه هستی و چیستی دو جنبه از یک چیز هستند، به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک چیزند که با هم ترکیب شده‌اند. (مثل اکسیژن و هیدروژن برای آب نیست. از نظر فلسفی آب یک موجود واحد و غیر مرکب است ولی با دو جنبه مختلف: یکی جنبه وجود آب و دیگری جنبه چیستی آن (خود آب بودن))

۹- طبق نظر ابن سینا چه تفاوتی بین قضیه «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» وجود دارد؟ @

(نهایی: فررداد ۹۹، شهریور ۹۹، شهریور ۱۴۰۰، دی ۱۴۰۰)

کله پاسخ: حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» نیاز به دلیل ندارد و مفاهیم «ناطق» و «حیوان» از اجزای تعریفی انسان هستند و چیستی او را تشکیل می‌دهند و بیان‌کننده ذات و حقیقت انسان می‌باشند. اما حمل «وجود» بر «انسان» نیاز به دلیل دارد تا بتوانیم بگوییم «انسان موجود است».

۱۰- حمل وجود بر چیستی، به چه نوع دلیلی محتاج است؟

کله پاسخ: دلیل حسی و تجربی یا عقلی محض

۱۱ – منظور از حمل نیازمند دلیل و حمل بی نیاز از دلیل را با ذکر مثال بیان نمایید. (نهایی: دی ۹۸)

کله پاسخ: حمل بی نیاز از دلیل: یعنی حمل ذاتیات بر ذات و یکی بودن مفهوم موضوع و محمول. مثال انسان حیوان ناطق است، انسان حیوان است، انسان ناطق است. حمل نیازمند دلیل: یعنی حمل امور غیرذاتی بر ذات و اینکه مفهوم محمول غیر از موضوع است. مثال: انسان، موجود است. انسان حرکت کننده است.

۱۲ – توجه خاص ابن سینا به مغایرت وجود و ماهیت در ذهن، چه نتایجی به دنبال داشت؟ (نهایی: خرداد ۹۹)

کله پاسخ: توجه خاص ابن سینا به موضوع مغایرت وجود و ماهیت، مقدمه طرح مباحث جدیدی شد. گفته‌اند: «فرق بین ماهیت و وجود بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است». این بحث پایه یکی از برهان‌های ابن سینا در اثبات وجود خداست (برهان وجوب و امکان)

۱۳ – توماس آکوئیناس تا چه اندازه به فلسفه ابن سینا و نظریه مغایرت وجود و ماهیت در ذهن، توجه داشت؟

(نهایی: شهریور ۹۹، دی ۱۴۰۰)

کله پاسخ: اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی شد. مثل ابن سینا، این نظر را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و پایه‌گذار مکتب فلسفی تومیسیم در اروپا شد هنوز هم به نام وی در جریان است.

۱۴ – فلسفه‌ای که آکوئیناس در قرن ۱۳ میلادی پایه‌گذاری کرد متکی به دیدگاه چه کسانی بود و چه نقشی در ارتباط فلاسفه اروپایی با

فلسفه ارسطویی داشت؟ (نهایی: دی ۹۸، دی ۹۹، خرداد ۱۴۰۰)

کله پاسخ: بیشتر متکی به دیدگاه‌های ابن سینا و تا حدودی «ابن‌رشد» بود. این امر فرصتی را فراهم کرد تا فلاسفه غرب با اندیشه‌های فلسفی و عقلی ابن سینا و ابن رشد آشنا شوند و مجدداً با فلسفه ارسطویی ارتباط برقرار کنند.

۱۵ – نظریه مغایرت وجود و ماهیت ابن سینا، چه جایگاهی نزد فلاسفه مسلمان بعد از او داشت؟

کله پاسخ: در آنان زمینه‌های گفت‌وگوهای مهم فلسفی شد که تا امروز نیز ادامه یافته است.